ډاکتر رحمت ربی ځیرکیار ۲۰۱۵/۱۲/۲۰

د زړونو او دماغونو ماینونه

۲ برخه

ما ځیرکیار ته یو بې نومه چا له جرمني نه یو کتاب رالیږلی دی او هیله یې رانه کړې ده چې یو څه پرې ولیکم. خو په کتاب او په اِینټر نیټ کې چا د دغه منلي ژورنالیسټ او تاریخپوه د ژوندلیک په اړه څه نه دي لیکلي. اټکل کوم چې افغان ملتی تمایل به یې لاره، یا به یې په افغان ملت ګوند کې دوستان لرل؟ زه له دغه کتاب («د زړونو او فکرونو ماینونه») نه دوه برخې غوره کوم او هره برخه د عبدالجلیل وجدي په خپله وینا کې پرېږدم.
کتاب د ۱۹۹۹د اپریل په ۴(۱۵ وری ۱۳۷۸) بشپړ شوی و او په کال۲۰۰۰کې خپور شوی و، او ۲۴۰+ مخونه لري .خپرندوی یې په جرمني کې «د پښتني فرهنګ د ودې او پراختیا ټولنه» ده، او کتاب د دغې ټولنې د مشر محّمد اصف وردګ په «ځاني مالي پانګه خپور شوی» دی. چاپځی یې «ملت پریس لاهور» دی. که څوک د ښووالند وجدي د ژوند لیک په اړه معلومات لري. هیله ده چې زما سره یې شریک کړي. او س به راشم د وجدي خپلې وینا ته:

(۲) ملي ستم که کلتوري ستم:

په وروستیو وختونو کې ځینو کسانو په عجیبه توګه د «پښتون اپارتاید» اصطلاح جوړه کړې ده چې دا اصطلاح په افغانستان کې د ملي ستم په څیر مورد او واقیعت نه لري، یعني دوی غوښتي دي چې ووایي په افغانستان کې پښتنو د اپارتاید پالیسي چلولې ده....که په وچ زور وغواړ چې د افغانانو لیکه او لاره د دې اصطلاح په تنګ قالب کې واچوو نو د معکوس مفهوم اخستلو امکانات یې زیات محسوس دي.
ټول خبر دي چې د ملي ستم نظریه [د افغانستان]په مارکسیستي [کمونیستي] ډلو کې راپیدا شوه. دې نظریې په خاصه توګه د بدخشان په ولایت کې چې د تاجیکستان د پخواني شوروي جمهوریت سره یې پولې شریکې دي وده وکړه.... کله چې څوک خپله تر پښو لاندې ځمکه نه ویني او لیرې نخښې د نظر په غشي ولي نو بیا د تحقیق نه مخکې قضاوت کوي او دا هغه شی دی، چې د ورکړل شویو تعریفونو له مخې تعصب بلل کیږي....کومو کسانو چې په افغانستان کې د ستم ملي مفکورې ته آب و تاب ورکړی دی هغوی په یو ډول کلتوري ستم سترګې پټې کړې دي او ,,ژبنی اپارتاید،، ته یې پام نه دی کړی. په ځینو خپرونو کې د سلطان علي کشتمند د خولې څخه داسي یوه اخیستل شوې خبره لیکل شوې ده چې په هغې کې یې پښتانه ,,اکثریت بی فرهنګ،، بللی دي. په جنوبي افریقا کې د سپین پوستو اقلیت د تورپوستو اکثریت ته همداسي خبرې جوړې کړې وې. فرق یې یوازې دومره دی چې هلته یو قومي لږکی مسلط و او دلته یو درباري قشر مسلط و....که حقیقت ته وګورو د بدخشان د خلکو ممتاز قشر تل په هغه حاکمه دستګاه کې د پیاوړي برخې خاوند

ارسال مقالات:
spineghar@gmail.com و یا info@arianafghanistan.com

و چې د[محّمد] طاهر بدخشي په ګو مان يي ملي ستم چلاوه. مثلا په امانيه دوره [۱۹۱۹تر ۱۹۲۹] کښي محّمد ولي [دروازي] بدخشي [د کانديد اکادميسن اعظم سيستاني په وينا ,,سرکرده غلام بچه ګان دربار،، حبيب الله خان] د دولت ډير قوي مټ و تر دې چې د صدارت عظمی د څوکۍ لپاره په نظر کې نيول شوی و او د اعليحضرت امان الله خان د نړيوال اوږده سفر پر وخت د ده وکيل اوجانشين و. د [محّمد] ظاهر شاه د سلطنت په موده کې علي محّمد خان د دربار وزير هم بدخشی و. د دربار وزير په اصطلاح تل د ښي مټ له وزيرانو څخه وي او معمولا هغه څوک وي چې د پاچا د مرګ او ژوند مساله تر ډيره حده ورسره ارتباط لري. همدغه مدبر او محترم شخصيت د مرحوم محّمد داود خان د صدارت عظمی په موده کې د صدارت لومړی مرستيال و.... د ده زوی[حقوقپوه] حميد الله د هغو محترمو او باوري کسانو څخه و چې د لمريز ۱۳۴۳[۱۹۶۴] د اساسي قانون [د تسويد] په کميټه کې د غړيتوب چانس ورکړل شوی ....امير عبدالرحمن خان د بدخشانيانو زوم و. امير حبيب الله خان د ده د بدخشی ښځې ګلريز څخه زيږيدلی و. کله چې حبيب الله خان برتانوي هند ته په سفر لاړ نو يوې انګريزي خپرونې (ويسټ مينيسترګازيټ*/ عموماً رسمي خپرونه) د ده مفصله سوانح ليکلي وه او په هغې کې يي څرګنده کړې وه چې د امير عبدالرحمن خان د محّمد زئ ښځې بي بي حليمي زوی سردار محّمد عمر خان و چې مور يي د نسب په سلسله کې د امير دوست محّمد خان[۱۸۲۶ تر ۱۸۶۳ د بارکزی واکمنی موسس] له نمسيانو څخه وه خو د پاچاهی چانس د ګلريزې زوی حبيب الله خان تر لاسه کړ. د ده [حبيب الله خان: ۱۹۰۱تر ۱۹۱۹] په دوره کې په پښتنو کې د کلتوري ستم اندازه دومره زياته وه چې ملي ژبه پښتو هغه وخت د پوهنې په نصاب کې د انګريزي ژبې په څير اختياري وه يعنې څومره چې انګريزي پردۍ بلل کيده، هغومره پښتو پردۍ او غير ضروري وه. دا ځکه چې د دربار رنګينيو او شخصي خپلويو د ده احساس هم له پښتنو څخه

غازي محّمد جان خان وردګ

پردی کړی و. بله خبره داده چې پاچاهانو تل د يو معمول په توګه د خپلې حکمرانی د بقا لپاره يو قوم له بل قوم سره اچولی دی. د مثال په توګه امير عبد الرحمن خان د افغان او انګليس د دوهم جنګ قهرمان غازي محّمدجان خان مزارشريف ته د تګ[تبعيد] په لار کښي د ازبکانو په لاس په شهادت ورساوه.

په همدې ډول ده خپل ځيني نور هغه مظالم چې په نورو قومونو يي

کول د پښتنو په لاس سرته رسولي دي. ببرک کارمل او نجيب زموږ د زماني دوه نور همداسي ستمکاران وو چې يو قوم يي په بل قوم باندې ځپلو. دا بل څوک نه و نجيب و چې د پښتنو د ځپلو او شرمولو لپاره يي ...د [عبد الرشيد] دوستم څخه ستر قهرمان جوړ کړ ... دا له شکه وتلي خبره ده چې د افغانستان د هرې زماني په حاکمه دستګاه کې د افغانستان د ټولو اقوامو افراد شامل وو او د دولت بيروکراسي تر ډيره حده د دري ژبو په لاس کښي وه. نو هر استبدادي حکومت چې د افغانستان په ټولو خلکو کوم استبداد چلولی دی هغه داسي ستم نه دی لکه چې ستميانو فکر کړی دی. يا نورو په دوی کښي داسي فکر تلقين کړی دی خو هغه کلتوري ستم چې په پښتنو تحميل شوی دی ډير زيات محسوس دی. مخونه ۲۰۷ تر ۲۱۱

* دهغه وخت د انګريزي اخبارونو د کټينګونو يو کليکسيون د کوټي د ښار د يو پخواني ښاروال سردار محّمد ايوب خان وردګ د انتيکو اثارو په شخصي موزيم کې خوندي

ارسال مقالات: info@arianafghanistan.com و يا spineghar@gmail.com